

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr.

Fylke: *Hordaland*

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: *Varaldsøy*Emne: *Transport av høg.*Bygdelag: *Øye.*Oppskr. av: ^{Gdd.} *Anders Gjerdde, 68 år*Gard: *Gjerde*(adresse): *Varaldsøy*G.nr. *18* Br.nr. *1*A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. *ja.*

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Gjerde

SVAR

1. På mindre gardar, der ein ikkje har hest, vert høglet brenn på tog til lóa, der ein har hest, vert det kjøpt i høgkjerra no. d) Gardane Gjovsland og Øye slår erno i utmarka. Gardene frosthus er slutta. Det vart slutt omkring 1908-10. Andre gardar vit ein ikkje av har ^{helt} utstøtt på øya. e) Det er liten skilnad på storleiken av gardane her. Den garden som er slutta, er ikkje store enn dei som erno held på utstøttene. Gardane er helst små (4-6 kyr + hest på same og 8-10-15 sauer.) f) Ein ber høglet på tog frå utstøttene og fram til kjøpvegane. Så kjøper ein det på vint, ført på vanleg stede. Ein har små lóer i slatta. g) Er det undantakke, dug ein på "stoe", eller velles det som i "velta", skurar det føre seg med riva, der vegen er stult og marka bra slutt. Er det ikkje undantakke, ber ein på tog. (Bois-volk og topp er ikkje kjende namn her.) Høgboira vert jammest boren med "fallar" og toget over ein absta.

2
Til store bærer lyft ein tra hjelp til å
reisa seg. Den som reiser frå, står attan-
for og lyftes i båra. Store bær er
med frå arbeidet, men meir frå em-
ne. Dei vakar.

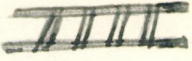
I eldre tider (beslefarar tid) var det same
som bruke "rodde", (ein rund rose av
rot) som dei stappa høyet i og tulla
det til sjøs. Så tok ein "rodde" i båten
og firda høyet heim. Då hadde dei
ikkje ullåa. Rodde var av bast.

No vert "rodde" ikkje nytta. Ein skjønner
ikkje nokre sers namn på denne måten
å frakta høyet frå. Truleg kitta det i
"rodde".

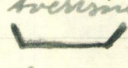
Løynestruing har vore lite nytta til
høyfraktning, då stakkene ligg ikkje slitte
til at ein kan løypra høyet heim.
Eit par mann har hatt nokre små
stenger til å løypra høyet ned i ullåa.
Men det er ikkje så serleg gammelt.

Kiper vert ikkje bruke til høybering.
Men ein minnerst at gamle bøner
tok stakkane sine, som var vildt
av folder og rynter, batt band kring
og snidde saman ved lina og stappa
høy i stakken, og sette nokre snorer
i kryss over den fulle stakken. Det
gjorde dei same tenest som i "rodde".

Tullebær har ikkje vore nytta til
høyføring frå gammelt, men no er det
frå to småbruk kome slike tullebær.
Det er etter modell frå Kvam i Hard.,
då menneskene er kome der frå.

Bæretre har vore og er framleis nytta til å bera rå-høy på, fram til husja eller breisle voll. Bæra er to stenges med tverr-bord. Andre bæreformer er ikkje kjende her.

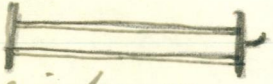
3. Frå gammalt då det ikkje var gode vegar, brukar dei fleste å bera høyet heim etterkvart som ein troy om det. Børre på frosthus, som no er slutta, tok dei høyet heim med ein gang sin haustes når dei hadde fått plass til det i hime-løa. Då heldt dei dugnad og bar, for vegen var lang og stygg.

4. No vert høyet kjørt inn på bøen med høykjerre, det er ei to-hjula vogn som vert brukt som arbeidsvogn eller og, men til høykjøring set ~~dei~~ ^{suppe} på ei grind. Høykjerre er 2,5 m lang og 1,25 m breid. Høyslede og hjulslede er marmor som ikkje vert brukt. Høykjerre har ikkje vorte forandra i marmor minne. Men for ein fekk hjulvogn, brukar ein høyslede. Den gjekk på meier utan skoring og byggde opp framme og bak   For 1900 vart alt ~~hø~~ ^{høy} som vart kjørt, kjørt på slede. Hjulvognene kom etter 1900, da vegane tok til å koma.

3 store høybøer går i uttl lass.

Ein kjemmer inga lover for kor ein
hadde lov å køyre med meier eller
med hjul. Kjemmer ingen regler for
det siste larset. Ein vakar alltid
vel.

Larset vert gyrdt med høytong.

 Toget som er fest til
høytonga. Kallest "gyrdatog". Det
må vera sterkt og "hovoldt" i stene
og stekare og har lengre "hodri" enn
byrdatoget.

Berre ein hest vert nytta for
høylarset.

Utslåtth er ikkje kjint.

Sams køyredag eller beredag brukast
heller ikkje. Utslåtterne ligg nokre
nær gardane. Summe har no
teke til å dyrka i utslåtterne og.

Ein utslåtth er vorten ein fin frukt-
hage, for mange av desse slåtterne
ligg i ei li ned mot sjøen og berg
som stengjer for nordavinden ovanfr.
Med tida vert tuly alle slåtterne
til garden Gjovslund dyrka. Gje-
slåtterne ligg høgare og høyer til ein
fjellgard. Dei kjem vel lengst til
å halda seg som utslåtth av småhøy.